

Béres Attila

Az ikrek jegyében

© Béres Attila 2002

www.jomagam.hu

A két Máli, Pircsike és Dorcsika világszenzáció lehetett volna. Egy tönkrement vándorcirkusz szomorú igazgatója fedezte fel őket az erdélyi hegyek közt egy kocsmában, ahol is a művésztől igen távol eső tevékenységet folytattak. A jó szemű igazgató azonnal megváltotta a kocsmárostól a hallgató cseléd lányokat, és fényes amerikai jövőt kezdett tervezni velük. A produkció lényege a lányok iker mivoltában rejlett volna. Ám valahol a Bonchida és Kolozsvár közötti országúton beleestek az államosításba, ami olyan egyszerű módszerrel történt, hogy a direktort visító majmával meg az ikrekkel együtt lehajították a cirkuszos kocsiról.

Ott álltak az őszi sárban egy utazótáskával meg az éhes majommal. Így még sürgetőbbé vált az amerikai jövő, hisz a jó szemű, de kifosztott igazgatónak nem maradt más megoldás, mint disszidálni. Hacsak nem akart a bukaresti állami cirkusz és varieté központban jelentkezni egyszerű bohóci beosztásért. A nyakán maradt magyar ikrek azonban biztató jövővel kecsegtettek, amiért még a hazát is érdemes elhagyni. Az illuzionista világszenzációt az a várhatóan nagy szám képezte volna, hogy az egyik ikret el lehet varázsolni, igazából és pimaszul, teljes testi valójában, mert a másik majd úgyis előkerül, és lesz nagy siker. Ám a Pircsike nevű lány túl hamar került elő, a román-jugoszláv határon, a mozdony szerkocsijából, húsz mázsa szén alól, ahonnan állampolgári feljelentés következtében kaparta ki a határőrség különleges egysége.

Személyazonosságának maradéktalan megállapítása érdekében Pircsikét előbb összeverték, aztán gyors

eljárás során, ahogy volt, véresen és szénporosan öt évre ítelték. Mialatt átnevelés címén kényszermunkásként örökös reumát szerzett a Duna deltájában, testvére meg a jó szemű igazgató eltűnt a nagyvilág forgatagában.

Egy áprilisi napon a börtönirodán megkérdezték, hogy azelőtt mi volt a foglalkozása. Eszébe jutott a sötét kocsmá is a hegyek mélyén, de inkább azt vallotta, hogy vándorló cirkuszművészként érte a jogos népharag. A nevelőtiszt valamit irkált, aztán Pircsike megkapta szénporos ruháját meg egy parancsot, hogy a termelésbe való beilleszkedés céljából haladéktalanul jelentkezzen a romániai népi művészek vásári bábozó szakosztályánál. Egy vándorló bábcsoporthoz osztották be; már nem lovas kocsin jártak, hanem mozgó bábszínházzá átalakított Dodge típusú katonai teherautóval.

A bábművészek befogadták, ő pedig megtanult bábosítani, ragasztani, faragni. Szép énekhangja révén rendszeresen ő adta a prólógust meg a finálét, függönyhúzási kötelezettséggel, de szerephez nem jutott, bármennyire vágyott is rá. Ahhoz kevés volt a hely a parván mögött.

Érzelmi viharok amúgy nem háborgatták a kis társulatot, amely négy magányos nőtől meg egy sárguló arcú férfitől állt. Pircsike az előadások szünetében román meg magyar dalokat énekelgetett a mások gyerekeinek, és egyre távolibb lett a gondolat, hogy valaha maga is szülni fog. Utazásaik során a ponyva alól néha kinézett a cementporos tájra, olyankor fájdalmasan hiányzott a húga, meg az első szerelmet jelképező cirkuszos, kikeről még csak fényképe sem marad.

Tízévi bolyongás után a társulat végül megragadt egy vidéki kisvárosban, ahol a kultúrház befogadta őket. Pircsike, életében először huszonkét négyzetméternyi saját állandó lakáshoz jutott. Azt csinosította, és persze fejből tudott minden szerepet, hátha valamelyik művész egy napon váratlanul megbetegszik. Aztán egyszerre meglegelte az idő hiábavaló csordogálását, és elhatározta, legalább felkutatja testvérét. Mivel hiába utazott el a népesség-nyilvántartóba, valamint újsághirdetéseire sem jelentkezett senki, végül levelet írt a nemzetközi vöröskereszt párizsi központjába. Párizsból ugyan válasz nem érkezett, de egy napon magához hívta a direktor. Arca a szokásosnál is sárgább volt. Itt voltak - mondta. - Te belekeveredtél valamibe.

Pircsike nem értette. Soha nem keveredtem, felelte, de az igazgató úgy gondolta, hogy a hatóság nem hülye. - Valamit csak csináltál, ha még a nevedet is rosszul tudják. Dorottya. Dorottyának kerestek - hadarta szemrehányóan.

- Akkor nem is engem... - könnyebbült meg Pircsike. Van nekem egy ikertestvérem. Eltűnt. Őt kerestem. Végre most megvan?

- Te vagy meg, te szerencsétlen - förmedt rá a direktor. - Mit kell fel-tű-nős-ködni! Te már ültél is, tudhatnád!

- Az embernek kell valaki. Öregségére.

- Még nekünk is bajunk lehet itt ebből - felelte a direktor.

- Ki akarsz rúgni?

A sárga arcú ember ekkor rágyújtott, és azt mondta Pircsikének:

- Van nekem egy sógorom Magyarországon. Könyvelő. Özvegyember.

- Nem úgy van az. Nem is látott még.

- Majd megszeretitek egymást. Beadjuk a kérelmet, mint kulturális küldöttség, csoportosan. Így talán megkapod az útlevelet, aztán ott férjhez mész. Csak többé az életben ne gyere át a határon. Mindenkinek jobb lesz így. Iker! - rázta a fejét. - Micsoda felvágás!

És igaza lett a sárga arcúnak: megszerették egymást. A férj végül is nem könyvelő, hanem a megyei MÉH-vállalat ellenőre volt, bejáratos mindenféle erőművekbe, vágóhidakra, színházakba, s ebből kifolyólag sokat tudott az életről. Pircsikének állást szerzett a megyei bábszínháznál, ahol tisztelték az erdélyi művésznő múltját, de kevés volt a hely a paraván mögött, s ő maradt kellékes.

Aki fiatal életében évekig térdig vízben állva ásta a szebb jövőt, annak másképp múlik az idő. Pircsike táblát rakatott az ajtóra a férje neve alá, hogy Máli Piroška bábművész, és várt.

Április volt megint, egy délelőtti próbán nagy skandalum támadt a színpadon: elmarad a prömier, elmarad az olaszországi turné, minden elmarad. A főszereplő művésznő megszökött egy spanyol fotóossal. Élő ember nincs, aki átvegye a szerepet egy nap alatt. Megölöm magam - hajtogatta a rendező kövéren és kétségbeesve.

Ekkor futottak Pircsikéért. Ő nem sietett, mert amikor eljön a perc, amire egész életünkben vártunk, azt tudni kell méltósággal elviselni. Fellépett a színpadra, kézbe vette a királykisasszony hófehér ruhájú, aranykoronás figuráját, majd egy hanyagul otthagyt deszkán megbotolva átszakította a paravánt és belezuhant a zenekari árokba. Három helyen tört el a lába.

A nyugdíjas sakk-klubból kiugrasztott férjet azzal fogadták a kórházban, hogy bármivel próbálkoznak, az asszony nem szólal meg. Pircsike combnyakig begipszelt lábbal, behunyt szemmel feküdt egy magas ágyon.

- Én vagyok - hajolt hozzá a férje. - Mért nem szólsz? Ennyire fáj?

Pircsike suttogni kezdett olyan halkán, hogy a férfi csak egészen közel, a szájához hajolva értette meg a szavakat:

- Soha nem lehetek már boszorkány a végesehol kerekerdőben, se csodatévő hagymácska, nem lehetek garason vett tejszelescsupor, soha, soha nem leszek már egészséges alma a világnagy almafán...

És zokogni kezdett fennhangon, gátlástalanul és őszintén bömbölve, ahogy csak a gyerekek tudnak.